

ATLAS INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES
Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
ISSN:2619-936X

Vol:5, Issue:24	2019	pp.905-911
Article Arrival Date: 02.11.2019		Published Date: 28.12.2019

KIRSAL KALKINMA VE TARIM POLİTİKALARI

RURAL DEVELOPMENT AND AGRICULTURAL POLICIES

Prof. Dr. Orhan ÇOBAN
Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Konya/Türkiye
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-6137-8937
Öğr. Gör. Ayşe ÇOBAN
Selçuk Üniversitesi, SBMYO, Konya/Türkiye
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7844-7633

Doi Number : http://dx.doi.org/10.31568/atlas.395
Article Type : Research Article

ÖZET

Tarım nüfusun beslenmesi ve diğer sektörlere sağladığı girdiler açısından stratejik öneme sahip bir sektördür. Türkiye'de özellikle 2002 yılından itibaren tarım sektörüne yönelik önemli politikalar uygulamaya başlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye'de kırsal kalkınmayı gerçekleştirme adına bölgelerin özellikleri de dikkate alınarak GAP, DAP, DOKAP ve KOP gibi önemli projeler geliştirilmiştir. Söz konusu politika ve projelerde aynı zamanda kırsal kalkınma da hedeflenmektedir. Bu çalışmada kırsal kalkınma ekseninde tarım sektörüne yönelik desteklerin analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Yapılan değerlendirmelere göre gelinen noktada hayata geçirilen projeler, uygulanan politikalar ve sağlana destekler bir bütün olarak ele alındığında hedeflenen sonuçlara ulaşılamamıştır. Dikkate alınan tarımsal ürünlerin ekim alanlarının her geçen gün azaldığı, ekim alanlarının azalmasına karşın üretimde nisbi artışlar yaşandığı tespit edilmiştir. Nüfus artışı ile kıyaslandığında söz konusu üretim artışlarının yeterli düzeyde olmadığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Kırsal Kalkınma, Türkiye

ABSTRACT

Agriculture is a strategically important sector in terms of the nutrition of the population and the inputs it provides to other sectors. important policies for the agricultural sector in Turkey, especially since 2002, has begun to implement. In this context, taking into account the characteristics of the realization of rural development in Turkey on behalf of GAP, DAP, KOP important projects such as the region and has been developed. These policies and projects also target rural development. In this study, it is aimed to analyze the supports for the agricultural sector in the axis of rural development. According to the evaluations made, the targeted results could not be achieved when the projects implemented, the policies implemented and the support provided to it were taken as a whole. It has been determined that the cultivation areas of the agricultural products taken into consideration are decreasing with each passing day and that despite the decrease in the cultivation areas, there is a relative increase in production. When compared with the population increase, it is considered that these production increases are not sufficient.

Keywords: Agriculture, Rural Development, Turkey

1. GİRİŞ

Tarım sektörü insanlığım ilk uğraşı alanlarından bir tanesidir. İnsanların yerleşik hayata geçmesi ve nüfusun artmasıyla birlikte tarım sektörü çok farklı bir boyut kazanmıştır. Günümüzde tarımsal faaliyetler geleneksel yöntemlerden ziyade sanayi tipi tarım modelleriyle yapılmaktadırlar. Tarım sektörü, ülke nüfusunun beslenmesini sağlama, milli gelire ve

istihdama katkı sağlama, sanayi sektörünün hammadde ihtiyacını karşılama, sanayiye sermaye aktarmanın yanı sıra ihracata doğrudan ve dolaylı katkılarda bulunmaktadır. Bu nedenlerden dolayı tarım sektörü kendine has özellikleri ile gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler tarafından özel programlarla desteklenmektedir. Tarım sektörüne yönelik olarak hayata geçirilen politikaların en başarılı örneklerine ABD ve AB ülkelerinde rastlanmaktadır. Bu ülkeler, geliştirmiş oldukları teknolojilerin yanı sıra dünya siyasetindeki etkinliklerine bağlı olarak tarım sektöründe önemli rol üstlenmektedir. Bu bağlamda özellikle Avrupa kıtası I. ve II. Dünya savaşlarının yaşandığı yıllarda tarımsal üretim konusunda ciddi sorunlar yaşamış, söz konusu sorunlar AB ülkelerini ortak tarım politikaları belirlemeye zorlamıştır (Nazlı ve Küden, 2012: 1).

ABD'de ise tarım politikaları genel anlamda liberal bir piyasa yapısı şeklinde ele alınmaktaydı. Ancak 1929 yılında yaşanan ve kısaca Kara Perşembe olarak adlandırılan Büyük Bunalımdan sonra tarım sektörü de diğer sektörler gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunları çözmek amacıyla Tarım Kanunu çıkarılarak, müdahaleci ve korumacı bir politika benimsenmiştir. ABD'nin tarım üzerindeki bu müdahaleci yaklaşımı 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü'nün kurulmasına kadar sürmüştür. Bu yapılanmayla birlikte tarım üzerine doğrudan müdahale yerine yeni ve daha liberal politikalar geliştirilmiştir.

Tarım sektöründe ülkeler arasında ciddi oranda bağımlılık söz konusu olduğundan dolayı ülkeler kendi bağımsız tarım politikalarını belirlemede zorlanmaktadırlar. Bu durumun en önemli nedeni, siyasi ve askeri açıdan daha güçlü olan ABD ve Avrupa ülkelerinin başını çektiği uluslararası örgütler ve uluslararası antlaşmalardır. Bu antlaşmalar ülkelerin yapacakları tarım politikalarının sınırlarını ve çerçevesini belirlemektedir. Gelişmiş ülkeler DTÖ altında kendi isteklerini ön planda tutarak diğer ülkelerin bağımsız bir politika belirlemesine engel olmaktadırlar (Acar ve Bulut, 2009).

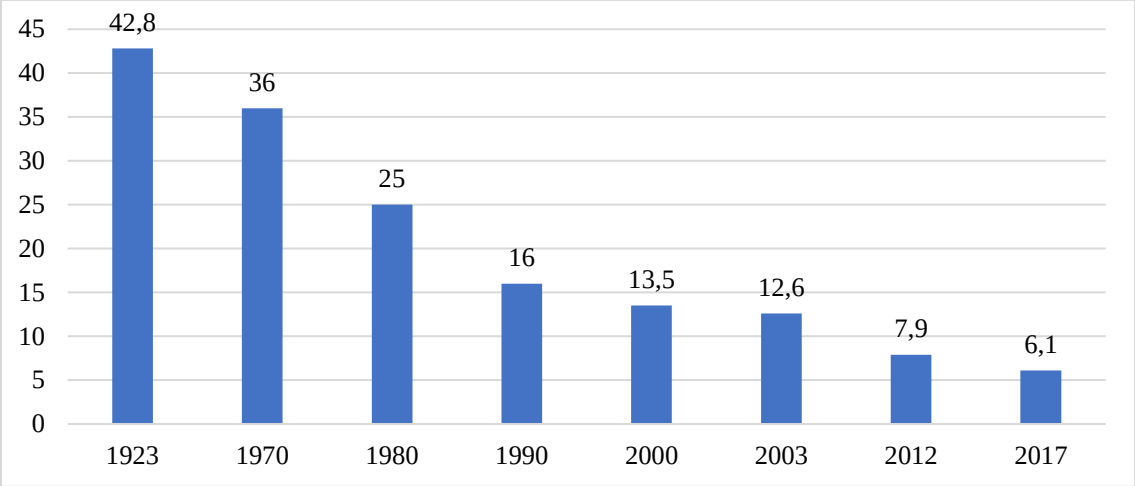
Tarım sektörü Osmanlı döneminde ekonomi açısından önemli bir gelir kapısı olarak görülmekteydi. Bundan dolayı üretimi sürdürülebilir hale getirmek için tarlasını iki yıl işlemeyen çiftçiye "çift bozan" adında vergiler uygulanıyordu. Bu durum çiftçinin toprağını sürekli olarak işlemesini dolayısıyla üretimin sürekliliğini sağlıyordu. Zaten günümüzdeki devletlerinde en büyük sorunu üretimin devamlılığıdır. İklim koşullarına bağlı şekilde yapılan üretim istikrarsız olacaktır dolayısıyla ülkeler üretimde iklime bağlı olmamak için çeşitli önlemler alırlar. İşte bu durum hükümetlerin çeşitli tarım politikaları yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Cumhuriyetini ilanından sonrada tarım sektörüne yönelik çeşitli politikalar uygulanmıştır. Söz konusu politikalarda kimi zaman başarılı olunmuş, kimi zaman da siyasi gelişmeler ve başta kuraklık olmak üzere iklim vb. nedenlerle hedeflere ulaşılamamıştır (Dinler, 2008).

Bu çalışmanın amacı, kırsal kalkınma ekseninde Türkiye'de tarım sektörüne yönelik uygulama konulan politikaların ele alınması ve tarım sektörüne ilişkin temel göstergelerin analiz edilmesidir. Analizlerde genellikle Türkiye İstatistik Kurumundan (TÜİK) elde edilen 2001-2018 dönemine ilişkin verilerden yararlanılmıştır.

2. TÜRKİYE'DE TARIM SEKTÖRÜNE İLİŞKİN TEMEL GÖSTERGELERİN GELİŞİMİ

Türkiye coğrafi konumu ve iklim çeşitliliğine bağlı olarak farklı tarımsal ürünlerin üretilmesine imkân sağlamaktadır. Bu kapsamda Anadolu coğrafyası geçmiş zamanlardan günümüze kadar çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmış ve tarımsal faaliyetlerin merkezlerinden birisi olmuştur. Türkiye'de ekonomik gelişmelere bağlı olarak tarım sektörünün toplumsal refaha katkısı ise zamanla değişmiştir. Tarım sektörünün milli gelir içindeki payı Şekil-1 yardımıyla özetlenmiştir.

Şekil-1'e göre 1923 yılında tarım sektörünün mili gelir içerisindeki payı %43 düzeylerindedir. Diğer sektörlerde meydana gelen gelişmelere bağlı olarak tarım sektörünün payı zamanla azalmış; 1980 yılında %25'e, 2000 yılında %14'e ve son olarak 2017 yılında %6'ya gerilemiştir. Diğer bir bakış açısıyla tarım sektörünün milli gelirden almış olduğu payın azalmasına bağlı olarak geçen süreçte tarımla uğraşan çiftçi kesiminin kırsaldan kentlere göçü hız kazanmıştır.

Şekil 1: Tarım Sektörünün Milli Gelir İçindeki Payı (%)
Kaynak: TÜİK, 2018.

Tarımsal üretimin sürdürülebilir hale getirilmesinde tarımsal alanların önemli bir yeri vardır. Türkiye'de başlıca tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin ekim alanları Tablo-1 yardımıyla özetlenmiştir.

Tablo 1: Başlıca Tahıl ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Ekim Alanları (Dekar)

	Buğday	Arpa	Mısır	Ayçiçeği	Pamuk (Kütlü)	Şekerpancarı
2001	93500000	36400000	5500000	5100000	6846650	3587630
2002	93000000	36000000	5000000	5500000	7210770	3724680
2003	91000000	34000000	5600000	5450000	6373290	3153030
2004	93000000	36000000	5450000	5500000	6400450	3153440
2005	92500000	36500000	6000000	5660000	5468800	3358120
2006	84900000	36498000	5360000	5854000	5907000	3256995
2007	80977000	34280165	5175000	5546778	5302528	3002421
2008	80900000	29500000	5950000	5800000	4950000	3219806
2009	81000000	30100000	5920000	5840000	4200000	3244428
2010	81034000	30400000	5940000	6414000	4806500	3291669
2011	80960000	28688331	5890000	6557000	5420000	2972648
2012	75296394	27487664	6226094	6046160	4884963	2806945
2013	77726000	27205100	6599980	6097839	4508900	2913282
2014	79192084	27872973	6586450	6574576	4681429	2887851
2015	78668874	27835830	6881699	6853174	4340134	2744873
2016	76719448	27400521	6800192	7201081	4160098	3224477
2017	76688785	24247372	6390844	7796217	5018534	3392742
2018	72992701	26119403	5919003	7344651	5186342	3071534

Kaynak: TÜİK, 2019.

Tablo-1'ye göre ele alınan dönemde dikkate alınan ürünlerden mısır ve ayçiçeği dışında kalan ürünlerin ekim alanları azalmıştır. Bu kapsamda buğdayın ekim alanı 2001 yılında 93,5 milyon dekardan 2018 yılında 73 milyon dekara, arpanın ekim alanı 36,4 milyon dekardan 26 milyon dekara, kütlü pamuğun ekim alanı 6,8 milyon dekardan 5,2 milyon dekara ve şeker pancarının ekim alanı 3,6 milyon dekardan 3 milyon dekara düşmüştür. Buna karşın mısırın

ekim alanı 5,5 milyon dekardan 5,9 milyon dekara, ayçiçeğinin ekim alanı 5,1 milyon dekardan 7,3 milyon dekara çıkmıştır.

Türkiye'de tahıl üretimi, tarım sektörünün olduğu kadar genel Türkiye ekonomisinin de temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle tahıl, oldukça geniş bir üretici kitlesini ilgilendirmektedir. Tahıl ürünleri insan sağlığı ve beslenme açısından oldukça önemli iken, dane ve saman gibi hayvan varlığının yem ihtiyacı da tahıl üretimi ile karşılanmaktadır. Dolayısıyla tahıllar ekonomik ve sosyal yaşantıda diğer tarım ürünlerine göre daha büyük bir önem ve ağırlığa sahiptir (Yılgör vd., 2013).

Türkiye'nin başlıca tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarları Tablo-2'de düzenlenmiştir.

Tablo 2: Başlıca Tahıl ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarı (Ton)

	Buğday	Arpa	Mısır	Ayçiçeği	Pamuk (Kütlü)	Şekerpancarı
2001	19000000	7500000	2200000	650000	2357892	12632522
2002	19500000	8300000	2100000	850000	2541832	16523166
2003	19000000	8100000	2800000	800000	2345734	12622934
2004	21000000	9000000	3000000	900000	2455071	13517241
2005	21500000	9500000	4200000	975000	2240000	15181247
2006	20010000	9551000	3811000	1118000	2550000	14452162
2007	17234000	7306800	3535000	854407	2275000	12414715
2008	17782000	5923000	4274000	992000	1820000	15488332
2009	20600000	7300000	4250000	1057125	1725000	17274674
2010	19674000	7250000	4310000	1320000	2150000	17942112
2011	21800000	7600000	4200000	1335000	2580000	16126489
2012	20100000	7100000	4600000	1370000	2320000	14919940
2013	22050000	7900000	5900000	1523000	2250000	16488590
2014	19000000	6300000	5950000	1637900	2350000	16743045
2015	22600000	8000000	6400000	1680700	2050000	16022783
2016	20600000	6700000	6400000	1670716	2100000	19592731
2017	21500000	7100000	5900000	1964385	2450000	21149020
2018	20000000	7000000	5700000	1949229	2570000	18900000

Kaynak: TÜİK, 2019.

Tablo-2'ye göre ele alınan dönemde arpa dışında kalan tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretimi yıllar itibariyle artmıştır. Bu kapsamda 2001 yılında 19 milyon ton olan buğday üretimi 2018 yılında 20 milyon tona çıkmıştır. Benzer şekilde mısır üretimi 2,2 milyon tondan 5,7 milyon tona, ayçiçeği üretimi 650 bin tondan 1,9 milyon tona, kütlü pamuk üretimi 2,4 milyon tondan 2,6 milyon tona ve şeker pancarı üretimi ise 12,6 milyon tondan 18,9 milyon tona yükselmiştir. Buna karşın arpa üretimi 7,5 milyon tondan 7 milyon tona gerilemiştir.

Tablo-1 ve Tablo-2 bir arada değerlendirildiğinde dikkate alınan ürünlerin ekim alanlarının azalmasına rağmen genel anlamda üretim miktarları artmıştır. Bu tespit, ilgili ürünlerde dekar başına verimin arttığı anlamına gelmektedir.

3. KIRSAL KALKINMA VE TÜRKİYE'DE TARIMSAL DESTEKLEME POLİTİKALARI

Tarım geçmişte olduğu gibi günümüzde de kırsal alanda yapılan ekonomik bir faaliyettir. Dolayısıyla kırsal bölgelerin kalkınmasında önemli roller oynamaktadır. Kırsal alanların şartlarının iyileştirilmesi varlığının devamlılığı ve kentli kesime göre sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlarının giderilmesi ve hayat koşullarının iyileştirilesi için yapılan çalışmalara kırsal kalkınma denilmektedir. Tarımın verimliliği, kırsal alan ve kentsel alan arasındaki fırsat eşitliği, tarımsal üretimin teknolojik yeniliklerle entegre bir biçimde çalışması, kırsal kesimdekilerin eğitim, sağlık, yaşam standartları açısından gelişmesi, örgütlenme açısından desteklemeler, üretilen ürüne verilen desteklemeler vb. daha birçok amaç kırsal kalkınmanın kapsamına girmektedir.

Altyapı eksikliği, pazarlama eksikliği ve eğitimdeki bazı yetersizlikler kırsal kalkınma için yapılan çalışmaları olumsuz yönde etkilemekte ve üreticilerde piyasa koşullarına uyum için dezavantaj sağlamaktadır (Babacan, 1999). Dolayısıyla tarım politikaları belirlenirken bu hususlar üzerinde durulmalı ve yapılan politikaların ülkenin imkanları doğrultusunda hazırlanmasına ihtiyaç vardır. Tarım politikalarının sanayi ve hizmet sektöründen ayrılan yanı yapılan yatırımların ve oluşturulacak imkanların bireylerden ziyade devlet eliyle gerçekleştirilmesidir. Örneğin sulu tarımın yapılabilmesi sulama kanallarını yapılmasıyla ihtiyaç duyulan suyun üretim bölgelerinde taşınmasına bağlıdır. Tohum ıslahı, erozyonla mücadele, elektrik hizmetinin yaygınlaştırılması gibi çalışmaların da yine devlet eliyle yapılması gerekmektedir (Çavuş, 2009: 43). Türkiye'de 2002 yılından itibaren tarım sektörüne yönelik olarak bir takım destek programları yürürlüğe konulmuştur. Bu politikalardan önem arz edenler aşağıdaki alt başlıklarda açıklanmıştır.

3.1. Doğrudan Gelir Desteği

Türkiye'de 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz sonrası yeniden yapılan politikaları uygulamaya konulmuştur. Söz konusu politikalar tarım sektörünü de kapsamaktadır. Bu bağlamda tarım politikalarında hem nitelik hem de nicelik bakımında çeşitli değişmeler meydana gelmiştir. Bunlardan bir tanesi de doğrudan gelir desteğidir. Doğrudan gelir desteği, üretilen üründen ve ürünün fiyatından bağımsız olarak yapılan ödemelerdir. Dolayısıyla ürünün ne olduğu veya ne kadar üretildiği değil, sadece üreticiye tarımı yaptığı dekar cinsinden yapılan ödemelerdir. Bu yöntemde üreticiye dolaylı bir gelir sağlanmamakta, üretim alanının büyüklüğüyle doğru orantılı olarak doğrudan bir destekleme yapılmaktadır. Bu uygulamada üretim faktörleri için doğrudan bir finansman hedeflenmiş üretimin niceliği, verimi gibi bir takım teknik durumlar üreticiye bırakılmıştır.

3.2. Dolaylı Gelir Desteği

Doğrudan gelir desteğinin yanı sıra dolaylı gelir destekleri de söz konusudur. Dolaylı gelir desteğinde ürün değil, ürünün kalitesi ve verimi dikkate alınmaktadır. Devletin belli zamanlarda tarım için sulama projeleri, yerli tohum ıslahı, mazot desteği, tarım ilacı ve gübre gibi desteklerin yanında üreticilere sağlanan krediler, vergi muafiyeti ve borç anapara faizlerinin silinmesi de dolaylı gelir desteğine örnek olarak verilmektedir. Bu destekler tarım sektöründe çalışanların belli bir gelir düzeyine ulaşması amacını da üstlenmekte, tarım ürünlerinin verimliliği üzerinde etkili olmaktadır (Çomaktekin, 2009: 25).

3.3. Fark Ödemesi Desteği

Tarım sektörüne yönelik uygulanan desteklerden bir tanesi de fark ödemesidir. Ürünlerini yüksek maliyetle üretmek zorunda kalan çiftçiler piyasa fiyatlarının düşük düzeyde gerçekleşmesi halinde zor durumda kalmaktadırlar. Bu tür durumlarda devlet üreticinin birim maliyetlerini hesaplayarak, piyasa fiyatının üzerinde kalan kısmı için destek ödemesi yapmaktadır. Böylelikle üreticinin zararı kısmen de olsa önlenmektedir. Ancak uygulamada fark ödemesi buğday, çeltik, kanola, arpa, nohut, mercimek, ayçiçeği, kuru fasulye ve yulaf gibi belli ürünlere yapılmaktadır. Ürünün desteğin verildiği havzaya uygun olmaması halinde söz konusu destek verilmemektedir (GTHB, 2015).

3.4. Telafi Edici Ödemeler

Dönem-dönem tarım sektöründe ürün fazlası sorunuyla karşılaşılmaktadır. Bu tür durumlarda yetiştirilen ürünün değiştirilip farklı bir ürünün üretilmesi sonucu oluşan gelir kaybı için telafi edici ödemeler yapılmaktadır. Patates siğili ve çay tazminatı ve masraflarına yönelik destekler bu kapsama girmektedir (Güresinli, 2015).

3.5. Hayvancılık Destekleri

Türkiye'de tarım ve hayvancılık çoğu zaman aynı başlık altında ele alınan sektörlerdir. Bu bağlamda tarım politikalarını desteklemek amacıyla aynı zamanda hayvancılık desteklerine de başvurulmaktadır. Bölgelere uygun hayvan ırklarının ıslahı, üretimin yapıldığı tesislerin hijyen koşullarının iyileştirilmesi, yetiştirilen hayvanların sağlığı, hayvan pazarlarının oluşturulması ve çeşitli su ürünlerine teşvik verilmesi bunlardan bazılarıdır. Son yıllarda Türkiye'de onaylı süt işletmeciliği, arı kovanı desteği, ipekböceği yetiştiriciliği ve büyükbaş ve küçükbaş hayvan destekleri üzerine yoğunlaşmaktadır (Güresinli, 2015)

3.6. Tarım Sigortası Ödemeleri

Tarım sektörü iklim değişikliklerinden en fazla etkilenen sektörlerin başında gelmektedir. Teknoloji yoğun üretimin yapılması da bu sorunu bütünüyle ortadan kaldırmamaktadır. Söz konusu sorunlar heyelan, orman yangını ve doğal afetlerden kaynaklanabilmektedir. Bu tür durumlarda zarar eden çiftçiler için tarım sigortası ödemeleri yapılmaktadır. Bu ödemeden yararlanabilmek için çiftçilerin tarım sigortası yaptırmaları gerekmektedir. Tarım sigortasının yaygınlaştırılması amacıyla 2005 yılında TARSİM (Tarım Sigortaları Havuzu) kurulmuştur.

3.7. Pazar Fiyatı Desteği

Pazar fiyatı desteği, devlet tarafından tarımda çalışan kişilerin gelir düzeyini arttırmak için, tarımsal ürünlerde otarşinin sağlanabilmesi için ve tarımsal üretimde verimlilik artışı gibi amaçlarla tarımsal ürün fiyatlarına müdahaleyi ön gören uygulamalardır. Pazar fiyatı desteği kısa vadede piyasaya müdahale etme aracı olarak ortaya çıkmıştır. Bu desteğin amacı, tarımla uğraşan kesimin gelir düzeyini arttırmak ve tüketicilerin daha uygun fiyatlarla ürünleri satın almalarını sağlamaktır. Desteğin başarılı olabilmesi için uzun vadeli hedeflerle uygulanması gerekmektedir. Bu kapsamda pazar fiyatı destekleri, belirli ürünlere sağlanan destekleme alımları, prim destekleri ile yerli çiftçilerin ve üretimin korunması amacıyla uygulanan dış ticaret önlemlerinden (gümrük tarifeleri ve tarife dışı önlemler ile ihracat destekleri) oluşmaktadır (Çomaktekin, 2009: 25). Bu uygulamada aynı zamanda doğrudan fiyatlara da müdahale edilebilmektedir. Özellikle doğal afetlerin söz konusu olduğu zamanlarda devlet inisiyatif almakta; devlet doğrudan piyasaya/fiyatlara müdahale etmektedir. Pazar fiyatı destekleri genel anlamda politik tartışmaların merkezinde yer almakta ve diğer araçlarla desteklendiğinde başarılı sonuçlar vermektedir (Yalçınkaya vd., 2006: 103).

3.8. Kırsal Kalkınma Destekleri

Tarımda yapılan destekler sadece çiftçiye ya da sadece tarımsal ürüne yapılmamaktadır. Tarımın yapıldığı yerler genelde merkezden uzak kırsal alanlardır. Dolayısıyla desteklemelerinde kırsal alana belli etkilerinin olması gerekmektedir. Bu kapsamda kırsal kalkınma destekleri, kırsal alanda yaşayan insanların gelir düzeyinin arttırılması ve farklı gelir düzeylerinden kazanım sağlanması, yapılan tarımsal üretimin teknolojik imkanlarla birlikte daha verimli bir şekilde yapılması, kırsal kesimdeki doğal alanlara ve kaynaklara gereken özenin gösterilmesi, kırsal kalkınma alanlarında gerekli olan yatırım harcamalarının gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır.

3.9. Çevre Amaçlı Tarım Arazilerini Koruma Programı Destekleri

Bu destekleme türünde tarım arazileri ve dışındaki mera gibi arazilerin korunması amaçlanmaktadır. Kısaca ÇATAK olarak da adlandırılan bu destek türünde olumsuz doğa koşullarına maruz kalan arazilerin daha faydalı bir şekilde kullanılmasını ve sürdürülebilir tarımın gerçekleştirilmesi için verilen çeşitli destekleri kapsamaktadır. Söz konusu destek uygulaması 2006 yılında başlamış olup, kapsamı ve payı her geçen gün artmaktadır (Güresinli, 2015).

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye'de özellikle 2002 yılından itibaren tarım sektörüne yönelik önemli politikalar uygulamaya başlanmıştır. Bu türden politikalarda aynı zamanda kırsal kalkınma da amaçlanmaktadır. Bu çalışmada kırsal kalkınma ekseninde tarım sektörüne yönelik desteklerin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Türkiye'de kırsal kalkınmayı gerçekleştirme adına bölgelerin özellikleri de dikkate alınarak GAP, DAP, DOKAP ve KOP gibi önemli projeler geliştirilmiştir. Ancak, gelinen noktada hayata geçirilen projeler, uygulamaya konular politikalar ve sağlana destekler bir bütün olarak ele alındığında hedeflenen sonuçlara ulaşılamamıştır. Bu kapsamda dikkate alınan tarımsal ürünlerin ekim alanlarının her geçen gün azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ekim alanlarının azalmasına karşın üretimde nisbi artışlar yaşanmıştır. Ancak, nüfus artışı ile kıyaslandığında söz konusu üretim artışlarının yeterli düzeyde olmadığı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Acar, M. ve Bulut, E. (2009). "Türkiye'de ve Dünyada Tarımsal Destekleme Politikalarında Son Gelişmeler", SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 11(1), 1-19.

Dinler, Z. (2008). Tarım Ekonomisi, Bursa: Ekin Kitabevi.

GTHB (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı) (2015). Tarım Havzaları, http://www.tarim.gov.tr/Konular/Tarim-Havzalari, Erişim Tarihi: 05.01.2019.

Güresinli, C.N. (2015). Avrupa Birliği ve Türkiye Tarımsal Destekleme Politikaları ve Yapısal Politikalarının Tarihi Gelişiminin Değerlendirilmesi, AB Uzmanlık Tezi, Ankara.

Nazlı, A.R. ve Küden, A.B. (2012). "AB Ortak Tarım Politikası ve Türkiye", Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, 5(2), 93–95.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2019). Bitkisel Üretim İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001, Erişim Tarihi: 06.03.2019.

Yalçınkaya, N., Yalçınkaya, M. H. ve Çılbant, C. (2006). "Avrupa Birliği'ne Yönelik Düzenlemeler Çerçevesinde Türk Tarım Politikaları ve Sektörün Geleceği Üzerine Etkisi", Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 13(2), 97-118.

Yılgör, M., Seyhan, M ve Sevim, Z. (2013). Türkiye'de Tahıl Üretimi, https://www.bantb.org.tr/upload/dosyalar/773_tahil.pdf, Erişim Tarihi: 15.09.2019.